

Sedat Yılmaz- Kişisel Blog

Can't Help Myself: "Modern Çağın Sisifos'u"

2016'da Çinli sanatçılar Sun Yuan ve Peng Yu, *Can't Help Myself* adlı bir enstalasyon yarattı.

Eserin merkezinde, KUKA marka bir endüstriyel robot kol bulunur. Bu kol, yere dökülen koyu kırmızı bir sıvıyı; kanı andıran, canlı bir maddeyi (makine yağı), kendi alanının içine sürekli olarak geri çekmekle görevlendirilmiştir. Ancak sıvı her seferinde yeniden sızar.

Robot, vazgeçmeden aynı hareketi tekrar eder; temizler, toplar, bir anlık duraklamadan sonra yeniden başlar. Zaman ilerledikçe izleyici, bir makineye değil, bir varlığa bakıyormuş hissine kapılır: yorgun, inatçı, ama hâlâ yaşayan bir varlığa.

Bu sahne, Albert Camus'nun "Sisifos Söyleni"nde betimlenen insanın yazgısına neredeyse kusursuz bir ayna tutar. Camus'nun Sisifos'u, mitolojide tanrılar tarafından cezalandırılmıştır:

Her defasında bir kayayı dağın zirvesine kadar taşır, taş zirveye ulaşır ulaşmaz aşağı yuvarlanır. Sisifos, bu döngünün anlamsızlığının farkındadır — ama yine de taşını bırakmaz.

İşte Camus'nun "absürd" dediği şey tam da budur: İnsan, evrenin anlam sunmadığı bir düzende yaşadığını kavrar; yine de yaşamayı seçer. Anlam yokluğuna rağmen eylemde bulunmak, insanı trajediden bilince taşır. Ve Camus o ünlü cümleyi söyler: "*Sisifos'u mutlu olarak tasavvur etmek gerekir.*" Çünkü Sisifos artık taşın efendisidir; onu yukarı itmek, onun anlam yolculuğuna dönüşmüştür. Taşın ağırlığı artık bir yük değil, farkındalığın biçimidir.

*Can't Help Myself*teki robot ise bu bilince sahip değildir. O, farkında olmadan Sisifos'un rolünü tekrarlar; ama onun taşını yukarı itmek için değil, kırmızı sıvıyı kendi içine geri almak için... Bir farkla: Sisifos insan olarak

absürdle yüzleşir; robot, yalnızca programını izler. Bu nedenle, izleyici makineye baktığında hem acıma hem yabancılaşma hisseder — çünkü o kolun ritminde kendi gününü duyar: aynı işleri, aynı döngüleri, aynı “devam et” komutlarını.

Sanki çağımız, insanı da o robot gibi programlamıştır: üretmeye, sürdürmeye, toparlamaya...

Ama asla durmamaya. Camus’ya göre anlam, dışarıda aranmaz; çabanın kendisinde doğar. Bu yüzden Sisifos taşııı iterken aslında kendi özgürlüğünü yaratır. Oysa bu eserdeki robotta, anlamın yerine işlev geçmiştir. Yaratıcı emek yerini algoritmik göreve, bilinç yerini komuta bırakmıştır. Eylem var ama anlam yok. Ve belki de bu, çağımızın en sarsıcı gerçeğidir: Bizler artık anlam arayan insanlar değil, anlamın simülasyonunu sürdüren makineleriyiz bir anlamda.

Araştırma Sorusu: “Can’t Help Myself” adlı eserin betimlemesi, Camus’nun düşüncesiyle nasıl paralellik kurar? Bu görsel-felsefî karşılaştırma, modern insanı nasıl yansıtır?